

BLEKMAUNTINOVCI NISU SA CRNE PLANINE¹

Šta je sve (po)niklo na Blek Mauntinu

Cilj koledža, za pojedinačnog studenta, jeste da iz njegovog života otkloni potrebu za koledžom; zadatak je da mu se pomogne da postane čovek koji se sam obrazuje, jer jedino će ga to osloboditi.

Carls Rajt Mills

Umetnost je otkriće, a ne informacija, izražavanje, a ne opisivanje, kreacija, a ne imitacija ili ponavljanje. Umetnost je vezana za pitanje KAKO, a ne ŠTA; nije bitan bukvalan sadržaj, već izvođenje stvarnog sadržaja; izvedba – način na koji je nešto urađeno – to je sadržaj umetnosti.

Jozef Albers

Šta je cilj temata? Iz čega se sastoji temat?

Temat pokušava da skrene pažnju na jedan organizovan akademski pokret koji je kroz inovativan pristup stvaralačkom procesu (ali i samom sistemu obrazovanja i instituciji školstva) snažno uticao na različita umetnička polja u posleratnoj Americi, ali i šire. Temat se uglavnom bavi poezijom, ali se namerno i svesno izbegava insistiranje na onim pesnicima koji su u velikoj meri već prevedeni na ovim prostorima (naravno, kako to biva, skoro isključivo za potrebe antologija!) i koji se najčešće vezuju za Blek Mauntin pesnički krug. Dakle, izostavljeni pesnici jesu Čarls Olson, Robert Dinkan i Deniz Levertov (s izuzetkom poslednjeg intervjua ove pesnikinje koji je uključen u temat, a u kojem ona govori o svojim pesničkim uticajima i o samom procesu pisanja). Ovom prilikom se u tematu skreće pažnja na pesnikinju Hildu Morli, kao i pesnike Roberta Krilija i Edvarda Dorna. Temat se završava podsećanjem na (ili upoznavanjem sa) Rut Asavu, američku likovnu umetnicu japanskog porekla koja je bila davnašnja učenica na Blek Mauntin koledžu. Odluka da se ona uvrsti u temat jeste proizašla iz osobenog životnog puta ove umetnice i uloge koju je upravo Blek Mauntin koledž imao u njenom životu i radu.

---

¹ Smatram da je nepristojno pisati duge uvode. Stoga ću kroz sistem pitanje-odgovor olakšati svim onim čitaocima koje zanima tek neki podatak o Blek Mauntin koledžu, a koji će na ovaj način moći lagodno da se šetkaju kroz tekst čitajući samo one odgovore koji ih zanimaju. Pri tom, ne isključujem mogućnost postojanja i onih koje će zanimati odgovori na sva ponuđena pitanja i nadam se da i oni neće biti osujećeni.

Šta je Blek Mauntin? Kada i gde je osnovan koledž?

(Nepotrebna) provokacija u nazivu temata ukazuje na određeni ambigvitet kad je reč o toponimu Blek Mauntin (već je rečeno da se **ne** radi o planini Blek Mauntin, poznatom skijaškom centru u američkoj državi Mejn).

Blek Mauntin je gradić u Severnoj Karolini (blizu Ešvila) u kojem je 1933. osnovan istoimeni koledž, nastao kao reakcija na dotadašnji tradicionalni sistem obrazovanja.

Osobnosti koledža

Blek Mauntin je u izvesnom smislu predstavljao spoj evropske i američke avangarde.

Filozof Džon Džui i njegova ideja da je najbolje učiti iz sopstvenog iskustva, a ne putem reprodukovanja stečenog znanja našli su ovdje svoju punu primenu. Ideja vodilja koledža je bila unošenje kreativnosti u nastavni proces i liberalizacija samog tog procesa. To je, između ostalog, podrazumevalo neformalni pristup i kombinovanje nastavnog procesa u zatvorenom prostoru i na otvorenom, eksperimentalnost i interdisciplinarnost.

Zanimljivo je da je ova institucija akademskog karaktera, za relativno kratko vreme, ostvarila veliki uticaj na književnost i postala centar umetničkih zbivanja ključnih u razvoju američke avangarde. Najbolji nastavni programi kad je reč o poeziji, fotografiji i slikarstvu privlačili su mnoge umetnike i slobodoumne mlade ljude pune novih ideja.

Ko su bili osnivači/ predavači/ učenici?

Osnivači koledža su bili Džon Endrju Rajs i Teodor Drajer. Kroz Blek Mauntin su prošli mnogi likovni likovni umetnici, pesnici, filozofi, kompozitori, dizajneri.

Posleratna Amerika je doba kada dolazi do velikog proboja pop kulture u visoku kulturu, ali i do značajnih promena i inovacija na univerzitetima.

Likovni umetnik Jozef Albers sa svojom suprugom Ani, pobegavši iz nacističke Nemačke nakon zatvaranja Bauhausa, postaje jedan od prvih predavača na Blek Mauntin koledžu i rukovodiće odeljenjem umetnosti sve do 1949. Albers je bio dizajner, fotograf, tipograf i pesnik, a sa sobom je doneo i predavačko iskustvo sa Bauhausa. Dosta je eksperimentisao sa bojom, uveo je na koledž izučavanje nauke o bojama, a ta iskustva je primenio i na svoje apstraktne radove (*Homage to a Square*). Neki od njegovih učenika bili su slikari V. de Kuning i R. Raušenberg.

U periodu od 1940-1950. predavači na koledžu su bili neki od najvećih umetnika i mislilaca tog vremena: Valter Gropijus (arhitekta i osnivač Bauhausa), Džon Kejdz, Robert Krili, Robert Dankan, Pol Gudmen, Abert Ajnštajn i Vilijam Karlos Vilijams (poslednja dvojica u nizu kao gostujućih predavača), a neki od studenata bili su Ed Dorn, Džonatan Vilijams i Rut Asava.

Dolaskom Čarlsa Olsona na koledž 1951. (koji je bio rektor koledža sve do njegovog zatvaranja 1956) nastupaju promene koje će znatno uticati na američku poeziju. One podrazumevaju istraživanje novih ideja i poetskih formi (otvorena poetska forma), analitičku upotrebu jezika kao i aktivnu izdavačku delatnost – časopis *Početak (Origin)* i *Blek Mauntin reviju (Black Mountain Review)*, 1954-56. koju je uređivao R. Krili.

U svom eseju „Projektivni stih“, Čarls Olson razrađuje ideju „otvorene forme“, smatrajući da je forma uvek i samo produžetak sadržaja. Iz toga sledi da je prava forma (u bilo kom poetskom obliku) jedini (mogući) produžetak njenog sadržaja. Nasuprot subjektivizmu, Olson potencira „objektivizam“, u kojem je „ego odstranjen“, a pesnik okrenut čitavoj realnosti. Pesnik, ukratko, treba da se liši „subjekta“. Bitno je napomenuti da su svi pesnici koji se vezuju za Blek Mauntin teorijski promišljali poeziju, bavili se esejistikom i predavačkim radom. Karakterišu ih još i ozbiljan teorijski pristup, odbijanje da se poezija izoluje izvan ostalih sfera ljudskog iskustva, autopoetička promišljanja kao i oslanjanje na tradiciju.

Zanimljivosti

Nastanak Blek Mauntin koledža se poklapa sa usponom nacizma u Evropi i zatvaranjem Bauhauusa u Nemačkoj.

Kompozitor Džon Kejdž je izveo svoj prvi hepening na ovom koledžu 1952.

Važna veza između pesnika Blek Mauntina i San Franciska, ali i bitnika, bio je pesnik Robert Krili (naročito tokom svog boravka u San Francisku), ali i bitnik Alen Ginzberg koji je u jednom periodu uređivao *Blek Mauntin reviju*. Tako je spontano dolazilo do prožimanja uticaja čak i između škola među kojima je prvobitno vladao animozitet.

Ukopan broj studenata na Blek Mauntin koledžu godišnje se kretao oko pedeset – kako bi se zadržala interakcija među studentima, ali i smanjile administrativne obaveze.

Godine 1953. mnogi umetnici odlaze u San Francisko i Njujork, tako da Blek Mauntin prestaje da bude centar umetničkih dešavanja.

Pohađanje koledža podrazumevalo je i fizički posao kao što je kopanje, ali i niz kuhinjskih poslova i održavanje prostorija. Centar svih umnih i kreativnih delatnosti često je bila prostorija za obedovanje.

Uprkos velikoj slobodi, pohađanje koledža zahtevalo je veliku posvećenost i poštovanje strogih pravila. Očekivanja i obaveze od studenata bile su velike. Dolaženje do novih ideja i kreativnih rešenja je bilo ne samo poželjno i podrazumevajuće kao spoljna obaveza, već, pre svega, unutrašnji poriv za napretkom i samopotvrđivanjem.

Uticaji...

Pesnici Blek Mauntina su uticali na mnoge pesničke pravce, a možda najviše na jezičku poeziju. Dolazi do promene u poimanju figure pesnika, a poezija postaje profesionalna delatnost koja podrazumeva visoko obrazovanje. Predmet kreativnog pisanja postaje nezaobilazan na univerzitetima i sve veći broj pesnika počinje aktivno da učestvuje u javnom književnom životu.